

TEXT & IMAGE

ESSENTIAL PROBLEMS IN ART HISTORY

2020 2 (10)

ТЕКСТ І ОБРАЗ:
актуальні проблеми
історії мистецтва

txim.history.knu.ua

ISSN: 2519-4801

TEXT AND IMAGE: ESSENTIAL PROBLEMS IN ART HISTORY

scientific electronic journal

2020, volume 2 (10)

Founder: Taras Shevchenko National University of Kyiv

Year of foundation: 2016

Field of study: History

Language of publishing: Ukrainian, English, German, Polish, Russian, French.

Frequency: twice a year

Editorial board:

Gennadii Kazakevych, Dr. of Sc., Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine) – editor-in-chief
Petro Kotliarov, Dr. of Sc., Associate professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine) – deputy editor-in-chief

Iryna Adamska, PhD, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine) – executive editor

Stefaniia Demchuk, PhD, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine) – executive editor

Anna Kaluher, MA, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine) - editor of Art Criticism section

Natalia Burdo, PhD, Institute of Archaeology, National Academy of Sciences in Ukraine (Ukraine)

Volodymyr Dyatlov, Dr. of Sc., Professor, Taras Shevchenko National Pedagogical University of Chernihiv (Ukraine)

Maxim Fomin, PhD, Senior lecturer, University of Ulster (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)

Nathalie-Cécile Ginoux, PhD, Maître de conférences en art et archéologie des mondes celtes, Université Paris-Sorbonne (Paris IV) (France)

Rostyslav Konta, Dr. of Sc., Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)

Oleg Mashevskiy, Dr. of Sc., Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)

Pedro Reyes Moya-Maleno, PhD, Universidad Complutense de Madrid (Spain)

Antoni Moysey, Dr. of Sc., Professor, Bukovinian State Medical University (Ukraine)

Aneta Pawłowska, Dr. Hab., Professor, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego (Polska)

Andrii Puchkov, Dr. of Sc. Professor, Modern Arts Research Institute (Ukraine)

Matthew Rampley, PhD, independent scientist-researcher, Faculty of Arts, Masaryk University (Czech Republic)

Sergei Ryzhov, PhD, Associate professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)

Ihor Sribnyak, Dr. of Sc., Professor, Borys Grinchenko Kyiv University (Ukraine)

Arno Strohmeyer, PhD, Professor, University of Salzburg (Austria)

Oleksandr Symonenko, Dr. of Sc., Senior Researcher, Institute of Archaeology, National Academy of Sciences in Ukraine (Ukraine)

Mykhailo Videiko, Dr. of Sc., Senior Researcher, Borys Grinchenko Kyiv University (Ukraine)

Daqing Yang, PhD, Associate Professor, The George Washington University (U.S.A.)

Editorial board address: 01601, Ukraine, Kyiv, Str. Volodymyrska, 60, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Faculty of History, Art History department; tel. +380442393407; e-mail: arthistory@univ.net.ua

The journal is published by the authority of the Academic Senate of the Taras Shevchenko National University. Decision №17. June, 29, 2016.

The journal is included in the Ukrainian list of specialized scientific publications (Ministry of Education and Science of Ukraine, decision №374. March, 13, 2017)

ISSN 2519-4801

Image on the cover: Grygorii Pavlutskyi with his students in the Cabinet of fine arts of St. Vladimir's University of Kyiv. Early 20th century. Photographers: Andrii Gudshon and Olexander Gubchevskyi.

DOI 10.17721/2519-4801.2020.2

ЗМІСТ CONTENTS

EDITORIAL

Котляров П. До п'ятиріччя від дня заснування кафедри історії мистецтв Kotliarov P. On the Fifth Anniversary since the Founding of the Department of Art History.....	6
---	---

ANCIENT, MEDIEVAL AND EARLY MODERN ART

Димидюк Д. Булава у Вірменії епохи Багратидів у писемних та зображальних джерелах Dymydyuk D. Mace in Bagratid Armenia according to written and figurative sources	15
Levchenko I. The engraving of John Droeshout 'King James I of England and VI of Scotland with Truth and Time, Memory and History' (1651): an interpretation Левченко І. Інтерпретація постаті Якова І (VI) та образів довкола нього на гравюрі Джона Друзхаута «Король Яків І Англійський та VI Шотландський із Правдою і Часом, Пам'яттю та Історією» (1651).....	52

MODERN AND CONTEMPORARY ART

Ластовський В., Куштан Д. «Капличка» Тараса Шевченка (1845): атрибутування історичного прототипу Lastovskyi V., Kushtan D. «Chapel» by Taras Shevchenko (1845): attribution of a historical prototype	72
Мельник О., Штець В. Оригінальна графіка Роберта Лісовського: Жанровий діапазон та специфіка авторської мови Melnyk O., Shtets V. Original graphics of Robert Lisovsky: Genre range and features of the author's artistic language	85
Ісайкова О. «Ми в це не повіримо, Ніколя»: роялістська публіцистика як джерело французької антинаполеонівської карикатури Isaikova O. «We don't believe you, Nicolas»: royalist publicism as a source of French anti-Napoleonic caricature	94
Зубар М., Панто Д. Роль сучасних наративних музеїв у міському просторі Zubar M., Panto D. The role of modern narrative museums in the urban space	109

ART CRITICISM

Русяева М. Рецензія на книгу: Marín Ceballos, M. C. & Jiménez Flores, A. M., eds., 2014, *Imagen y culto en la Iberia prerromana II: nuevas lecturas sobre los pebeteros en forma de cabeza femenina*. Spal monografías, XVIII. Sevilla: Sevilla Secretariado de Publicaciones, Universidad de Sevilla, 248 p., figuras (ISBN 10: 8447215466 ISBN 13: 9788447215461)

Rusiaieva M. Book review: Marín Ceballos, M. C. & Jiménez Flores, A. M., eds., 2014, *Imagen y culto en la Iberia prerromana II: nuevas lecturas sobre los pebeteros en forma de cabeza femenina*. Spal monografías, XVIII. Sevilla: Sevilla Secretariado de Publicaciones, Universidad de Sevilla, 248 p., figuras (ISBN 10: 8447215466 ISBN 13: 9788447215461).....119

Балашова О., Калугер А. “Критика — це про створення позачасової акустики”: інтерв'ю з історикинею мистецтва Ольгою Балашовою

Balashova O., Kaluher A. "Criticism is about creating timeless acoustics": an interview with art historian Olga Balashova).....133

**ОРИГІНАЛЬНА ГРАФІКА РОБЕРТА ЛІСОВСЬКОГО:
ЖАНРОВИЙ ДІАПАЗОН ТА СПЕЦИФІКА АВТОРСЬКОЇ МОВИ**

Оксана Мельник, Віктор Штець

***Original graphics of Robert Lisovsky:
Genre range and features of the author's artistic language***

Oksana Melnyk, Viktor Shtets

The article highlights the work of the Ukrainian emigrant artist Robert Lisovsky (1893-1982), a representative of the Narbut school, a master of book, magazine and applied graphics. While the graphic works by Robert Lisovsky published in books, magazines, calendars and publishing stamps are relatively well-studied, his drawings and watercolors are remain lesser known. The analysis of these works could contribute in clarifying the features of the artist's creative method and author's language. Also, it will determine the stylistic and figurative as well as plot-content preferences of the artist. The article outlines the genre range of graphic works created by Robert Lisovsky, which included portraits, landscapes, urban motifs, floristics and still lifes. The authors consider Robert Lisovsky's graphics and make attempt to determine his plastic language. They find out that Robert Lisovsky most often dealt with the landscapes, including the urban ones, as well as the motives of sacral architecture. A peculiar feature of the artistic language of Robert Lisovsky is a free realistic interpretation of nature with the use of rhythmic and generalization techniques. The sweeping expressive bar line and contrasting fillings used by Robert Lisovsky in the Lviv and Prague periods of his work are replaced by a light modeling line and fine hatching in Italian drawings. In the final London period of his work, the artist resorted to several approaches to the interpretation of nature and demonstrated the author's method of transforming a realistic fixation of nature into an artistic image. The article identifies the specifics of the artist's creative method, emphasizes the semantic and stylistic characteristics of his works.

Key words: *graphics, R. Lisovsky, genre, interpretation, image, author's language, graphic means.*

Розвиток українського образотворчого мистецтва ХХ ст. – складний та багатовекторний процес, невід’ємною частиною якого є творчість цілої когорти митців-емігрантів. Дослідження їх творчого досвіду дозволить закрити лакуни та сформуванати цілісну картину української образотворчості минулого століття. Роберт Лісовський (1893–1982), більше півстоліття провів на еміграції, проте його творчий графічний доробок становить невід’ємну частину культурно-мистецької спадщини України. Як учень та послідовник Георгія Нарбута, Р. Лісовський до 1980-х рр. послідовно репрезентував ідейно-естетичну платформу його школи, демонструючи пріоритет «національної» форми українського графічного мистецтва.

Творчість художника спорадично ставала об’єктом наукового інтересу мистецтвознавців. Вже на початку творчої діяльності про Р. Лісовського з’являється кілька рецензій у мистецькій періодиці та виходить монографічна розвідка відомого мистецтвознавця М. Голубця. Дослідник наводить біографічні дані художника, дає поетапну оцінку здобутій ним фаховій освіті, шукає чинники формування його мистецької постави

(Голубець, 1926). Вагомим підґрунтям у формуванні історіографічних засад життя й творчості Р. Лісовського є опубліковані у довоєнний період статті-огляди сучасників митця (Січинський, 1927; Антонович, 1935). Оскільки Р. Лісовський емігрував з України наприкінці 1920-х рр., його творчість не була висвітлена у радянському мистецтвознавстві. Інформація про поточну діяльність доступна з розвідок опублікованих у закордонних емігрантських джерелах (Левицький, 1956; Антонович-Рудницька, 1983; Попович, 1975). В Україні ім'я Р. Лісовського виринає із забуття на початку 1990-х, суголосно із відкриттям персональної виставки, присвяченої 100-річчю з дня народження художника (Львів, 1993). Відтак, протягом наступних десятиліть публікуються розвідки мистецтвознавців Р. Яціва, О. Мельник, як спроби ширше охопити не лише біографічні факти з життя художника, але й увесь діапазон його творчості (Яців, 2015; Мельник, 2007, 2008). При вивченні дослідниками творчого спадку художника першочергово піднімалось питання його книжково-журнальної та ужиткової графіки. Цей інтерес обґрунтований як масштабом доробку у цій галузі, так і фактом набуття ним мистецької освіти у майстерні реформатора українського графічного мистецтва Г. Нарбута. Водночас, аби дати вичерпну картину творчості Р. Лісовського, потрібно комплексно дослідити усі сфери його творчої діяльності, зокрема, його оригінальну графіку. Графічні праці Р. Лісовського, що мають самостійне художнє значення значно глибше характеризують його як митця і як людину. На відміну від книжково-журнальної чи прикладної графіки, що розрахована на замовника та широке коло глядачів і споживачів, авторські рисунки, акварелі та начерки є особливими носіями індивідуального почерку художника та подібні монологу художника з самим собою. Дослідження таких робіт допоможе чіткіше сформулювати особливості творчого методу художника, риси його індивідуального творчого почерку, образно-сюжетні уподобання.

У статті використано зібрані та опрацьовані авторами фотоматеріали з приватних збірок, зокрема, зі збірки доньки художника Зої Лісовської.

Метою дослідження є аналіз усього творчого доробку Р. Лісовського, що має самостійне художнє значення (акварелі, рисунки); вияв жанрового діапазону цих творів та увиразнення ключових змістових та стилістично-образних характеристик.

Творчий доробок Р. Лісовського презентує графіку як цілісний у стилістичному плані та водночас структурно розгалужений вид образотворчого мистецтва й охоплює станкову композицію, шарж, екслібрис, книжкову й газетно-журнальну графіку, різні спеціалізації ужиткової графіки (у тому числі грошовий знак, екслібрис, поштову марку, емблему, геральдичний знак, печатку, «цеглину» – марку, що засвідчує грошові внески від приватних осіб на добродійні цілі у середовищі емігрантів). Книжково-журнальна й ужиткова графіка Р. Лісовського великою мірою є доступними для широкого кола глядачів завдяки бібліотечним збіркам. Попри невеликий тираж, книги з обкладинками Р. Лісовського розійшлись світом і свідомо чи несвідомо дають змогу читачам ознайомитись із здобутками нарбутівської школи через працю найбільш послідовного її адепта. У той же час, більшість рисунків та графічних оригінальних робіт художника є маловідомими, оскільки, не публікувались й не експонувались в Україні (за винятком кількох репродукцій у довоєнній пресі й робіт, представлених на виставці, присвяченій 100-річчю з дня народження художника (Львів, 1993) й потребують введення у науковий обіг, систематизації, мистецтвознавчого аналізу та наукової атрибуції.

Іл. 1. Шарж на П.Ковжуна. (Журнал «Маски», Львів, 1923, ч.4).
Світлина О. Мельник

Іл.2. Шарж на П. Холодного (старшого). (Журнал «Маски», Львів, 1923, ч.4). Світлина О. Мельник

Мистецька діяльність Р. Лісовського розгорталась на широкому географічному та культурно-мистецькому тлі. Зважаючи, як на суто біографічні моменти, так і на зміст творчості митця, виділяються наступні періоди: дитинство і навчання у миргородській мистецько-промисловій школі ім. М. Гоголя (1893–1908 рр.), київський (1910–1921 рр.), львівський (1922–1927 рр.), празький (1929–1945 рр.) та лондонський (1950 р. – кінець 1970-х рр.) періоди (Яців, 2015). Більшість збережених оригінальних графічних творів належать до повоєнного часу – періоду еміграції художника. З київського та львівського періодів збережено кілька окремих різножанрових робіт, огляд яких засвідчує інтерес Р. Лісовського до портрету, пейзажу, урбаністичних мотивів, флористики та натюрморту.

Серед збережених робіт львівського періоду помітним є періодичне звернення Р. Лісовського до портрету. Вартими уваги є графічні шаржі на П. Ковжуна та П. Холодного (старшого), опубліковані у журналі «Маски» (1923, № 4), а перед цим, експоновані в залах Народного Дому у Львові. Ці шаржі не були створені для друкованого видання, проте їх підкреслено площинний характер та специфіка пластичної мови дозволяють однаково презентабельно виглядати як у якості самостійного мистецького твору, так і набувати органічного зв'язку із текстовими

Іл.3. Портрет козака. Папір, олівець. Світлина з приватної збірки З. Лісовської

елементами та площинністю сторінки у журнальному виданні. У цих шаржах немає враження нашвидкуруч накинутого малюнка, навпаки, це ретельно продумані, досконало промальовані завершені графічні твори, основним виражальним засобом яких є масивна, але еластична силуетна лінія та локальна графічна пляма, що формують експресивну графічну мову. Шаржі Р. Лісовського відповідають усім вимогам даного жанру – портретна схожість із деяким дружнім перебільшенням найтиповіших фізіологічних та психологічних рис (Іл. 1, 2).

Тонко психологічним є портрет козака, виконаний олівцем на тонованому папері (точна дата невідома) (Іл. 3). Тут немає графічних площинних узагальнень та спрощених трактувань. Вільний, навіть живописний штрих упевнено моделює обличчя вже немолодої людини, вловлюючи емоційний стан та передаючи найтонші психологічні риси. Загалом, у роботі з портретом Р. Лісовський іде шляхом реалізму, проте ставить за мету не лише досягнення портретної схожості, а прагне вловити образ та передати пластичними засобами внутрішній світ, характер та психологічну своєрідність портретованого і навіть дружні шаржі демонструють це вміння митця глядачу.

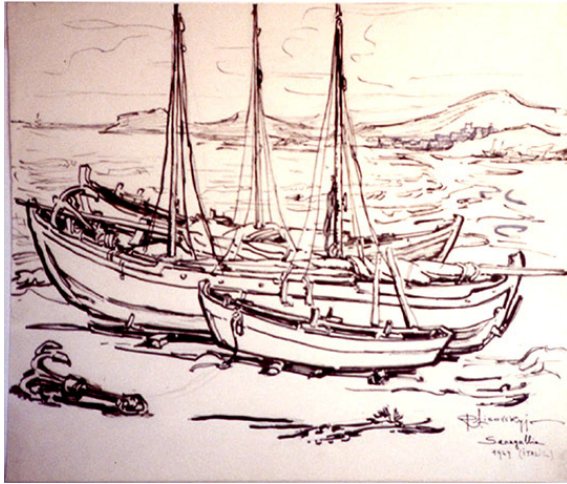

Іл. 4. Прага. Папір, туш, 1930. Світлина з приватної збірки З. Лісовської

Іл. 5. Дзвіниця в с. Ясіня. Папір, олівець, 1930. Світлина з приватної збірки З. Лісовської

Улюбленим жанром рисунків та акварелей Р. Лісовського у львівський період творчості були пейзажі, гуцульські церкви та міські краєвиди. Метою художника було вільне реалістичне трактування натури із привнесенням таких рис як узагальнення та ритмізація. Ретельно дослідивши натуру, митець відтворює її в найменших деталях, подрібнюючи або спрощуючи, де потрібно, форму, вільно моделюючи ландшафтні чи архітектурні мотиви. Тональна насиченість та лінійне співвідношення штрихів малюнків доведені на площині до гармонійної узгодженості та мають вишукане звучання.

*Ил. 6. Пейзаж з човнами. Італія.
Кін.1940-х. Світлина з приватної збірки
З. Лісовської*

*Ил. 7. Вулиця старого міста. Італія.
Кін.1940-х. Світлина з приватної збірки
З. Лісовської*

*Ил. 8. Панорама міста. Італія.
Кін.1940-х. Світлина з приватної збірки
З. Лісовської*

*Ил. 9. Аскона. Італія.
Кін.1940-х. Світлина з приватної збірки
З. Лісовської*

У творах станкової графіки Р. Лісовський не вдавався до естампних технік, найчастіше працюючи тушшю та пером й пензлем. Проте, навіть у цій техніці ми можемо прослідкувати певну еволюцію творчого методу. Оцінюючи пластичну мову робіт львівського та празького періодів (зарисовки церков, дзвіниць, архітектурних пам'яток), ми можемо відмітити тяжіння художника до більшого узагальнення та спрощеного трактування форм. Часто митець застосовує заливку невеликих площин, дозволяючи їм контрастувати із великими масами чистого паперу (Ил. 4, 5). Контраст чорного та білого, відсутність тональних переходів і, відтак, спрощена передача світлотіні споріднює ці праці із роботами Р. Лісовського у галузі книжково-журнальної графіки. Лінія та пляма залишаються у рисунках базою пластичної мови. Взятий за основу широкий розмашистий штрих-лінія має експресивний та невимушений характер і дозволяє роботам справляти враження швидких начерків, проте з ретельно продуманою композицією та відточеною графічною мовою. Створення декоративного чи ефектного художнього образу не було метою художника при роботі над

краєвидами. Якщо в ужитковій графіці він, наприклад, виявляв потрібну для цього виду мистецтва синтетичність мислення, певний рівень узагальнення аж до символічної знаковості образу, то у рисунках та акварелях художник дає вираз спонтанному мистецькому переживанню, фіксує безпосередність миттєвого враження (Мельник, 2008, с. 303).

Творча праця Р. Лісовського у галузі акварельного живопису чи рисунку має і етнографічну цінність, адже подібно роботі О. Кульчицької чи А. Лушпинського, сприяла фіксації образів пам'яток української архітектури, схильних до руйнації часом або владою. Ймовірно, популяризація українського сакрального будівництва і не була свідомою метою художника, однак, результат його праці є унаочненням як його художнього фаху, так і детальним репортажем із закарпатських сіл Кліщівка, Свалява-Бистра, Ясіня тощо.

Іл. 10. Лондонський парк. 1960-ті. Світлина з приватної збірки З. Лісовської

Іл. 11. Соняшники. 1960-ті. Світлина з приватної збірки З. Лісовської

Після перебування у Празі, перед остаточною еміграцією до Лондону Р. Лісовський певний час мешкав у Римі. Цей період цікавий великою кількістю збережених оригінальних графічних творів, у яких проявляється нова пластична мова. Моделюючи архітектурні та природні форми, Р. Лісовський частіше вдається до гнучкої легкої лінії та майже не застосовує заливки й чорні плями (Іл. 6, 7, 8). Основна увага звернена на ретельне відтворення дійсності, художник прагне зафіксувати максимум деталей. Тонка лінія, що з'явилась у цих рисунках, повторюється і у сітці штрихів, якими Р. Лісовський деінде прагне передати легкий тон чи тінь, підкреслити певну фактуру. У рисунках, що фіксують римські вулиці, гірські околиці Аскони (Італія, Швейцарія), морські узбережжя з причалами та міські південні краєвиди з екзотичною рослинністю, чітко відчувається прагнення художника передати просторовість, створити мінімальними графічними засобами враження глибини та перспективи. Р. Лісовський ділить композиційне поле на кілька планів, кожен з яких трактує з різною силою (Іл. 9). Різкий, широкий штрих, що моделює об'єкти на передньому плані, передаючи перспективне скорочення, м'яко переходить в тонку лінійну сітку заднього плану.

У цих роботах передано не лише уважне спостереження художника за природою, а відчувається ретельна робота над композицією, над узгодженням тональних співвідношень.

Ряд лондонських малюнків демонструє кілька різних підходів до трактування природи: ретельне тональне вирішення об'єктів живої природи та архітектурних форм, при якому художник застосовує тонкий густий штрих олівцем чи пером (Іл. 10) та менш деталізоване, проте ефектне моделювання природи тушшю. В останньому випадку багатство природних форм узагальнювалось та спрощувалось, а природні фактури передавались різними способами, проте в єдиному графічному стилі.

Р. Лісовський ніколи не намагався трактувати природу, вдаючись до невиправданих умовностей, візуальних ефектів чи абстрактно-експресивних деформацій. Його замишування красою розмаїтих пейзажів, рослин, станів природи чи архітектурних мотивів втілюються у прагненні якомога точніше передати (але не скопіювати) своє враження від побаченого, зафіксувати мить спокою чи динамічного пориву оточуючого світу. У цих роботах митець уникає свідомого «покращення», коригування чи, навпаки, спрощення природи. Він передає природу, враховуючи повітряну й лінійну перспективу, вивчаючи реальні співвідношення предметів а також, знаходячи такі художні засоби подачі, що дозволяють перетворити природу в художній образ.

Улюбленим мотивом графічних робіт Р. Лісовського були різноманітні рослинні об'єкти, у тому числі зів'ялі квіти. Швидкоплинну красу настурцій, братків, півників, півоній, соняшників художник передавав використовуючи живу та точну лінію побудови (Іл. 11). Важливою особливістю творів з флористичними мотивами була ретельно спланована загальна композиція. Р. Лісовський ніколи не змінював і не деформував природу. Особливістю його творчого методу було ретельне вивчення та відтворення вподобаного сюжету. Але ця точність та реалістичний підхід не обмежували художника при формуванні композиції рисунку. Як майстер книжково-журнальної та ужиткової графіки, він бачив кожную композицію як цілісність і кожна деталь, пляма чи штрих увиразнюють як зміст твору, так і образ та настрої природи. Р. Лісовський ретельно добирав засоби виразності та, попри спільність методу роботи, використовував у кожному окремому рисунку відповідну його образу палітру графічних та пластичних засобів.

Висновки. Дослідження показало, що творчий спадок Р. Лісовського не обмежується книжково-журнальною та ужитковою графікою. Суттєвою за обсягом та художньо-вартісною є оригінальна графіка Р. Лісовського, жанровий діапазон якої охоплює шарж, психологічний портрет, пейзаж, архітектурний пейзаж, флористичні мотиви, натюрморт. Детальний аналіз цих праць наочно засвідчує еволюцію творчого методу художника – від творів із узагальненим трактуванням та експресивною графічною мовою до деталізованих реалістичних робіт із ретельно переданою перспективою. Можна констатувати, що хоча Р. Лісовський й уникав свідомого «прикрашання» чи коригування натурного матеріалу, він водночас, знаходив такі художні засоби подачі, які дозволяли перетворювати будь-яку природу в художній образ не спотворений візуальними ефектами, невиправданими умовностями чи стилізацією. З'ясовано, що творчий метод художника базується на використанні реалістичної традиції та пошуку відповідної авторської інтерпретації у кожному окремому випадку. Рисами індивідуального авторського почерку митця визначено: застосування гнучкої силуетної лінії та локальних графічних плям, узагальнення та ритмізація у роботах львівського та празького періодів творчості; гнучка тонка моделююча лінія та мінімальне тонування, виражена плановість та глибина у рисунках італійського та лондонського періодів творчості. Незважаючи на те, що більшу частину життя Р. Лісовський провів у еміграції, його творчість адаптується до нових (географічних чи ідеологічних) умов,

розвивалась власним «захищеним» від невмотивованих зовнішніх естетичних впливів шляхом, зберігаючи свій суто український традиційний характер.

Список джерел та літератури

- АНТОНОВИЧ, М., 1935, Роберт Лісовський, *Самостійна думка*, 36, 353–355.
 АНТОНОВИЧ-РУДНИЦЬКА, М., 1984, Останній із нарбутівців, *Свобода. Український щоденник*, 8, 2.
 ГОЛУБЕЦЬ, М., 1926, Роберт Лісовський, *Українське мистецтво*, 2, 33–38.
 ЛЕВИЦЬКИЙ, М., 1956, Зустріч з Робертом Лісовським, *Нові дні*, вересень, 19–20.
 МЕЛЬНИК, О., 2008, Книжково-журнальна графіка Роберта Лісовського. Особливості графічно-композиційних вирішень, *Українська академія мистецтв: дослідницькі та науково-методичні праці*, 15, 298–309.
 МЕЛЬНИК, О., 2007, Школа Г. Нарбута та її вплив на формування мистецької концепції Р. Лісовського, *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 18, 33–51.
 ПОПОВИЧ, В., 1975, Роберт Лісовський, *Авангард*, 4 (123), 4.
 СІЧИНСЬКИЙ, В., 1927, Книжна графіка Роберта Лісовського, *Бібліологічні вісті*, 2, 91–96.
 ЯЦІВ, Р., 2015, *Роберт Лісовський (1893-1982): Дух лінії*. Львів : Апріорі.

References

- ANTONOVYCH, M., 1935, Robert Lisovskyi [Robert Lisovskyi]. *Samostiina dumka*. 36, 353–355.
 Antonovych-Rudnytska, M., Ostannii iz narbutivtsiv [The last of the Narbutians]. *Svoboda. Ukrainnyi shchodennyk*, 8, 2.
 HOLUBETS, M., 1926, Robert Lisovskyi [Robert Lisovskyi]. *Ukrainske mystetstvo*, 2, 33–38.
 LEVYTSKYI, M., 1956, Zustrich z Robertom Lisovskym [Meeting with Robert Lisovskyi]. *Novi dni, september*, 19–20.
 MELNYK, O., 2008, Knyzhkovo-zhurnalna hrafika Roberta Lisovskoho. Osoblyvosti hrafichno-kompozytsiinykh vyrishen [Book and magazine graphics by Robert Lisowski. Features of graphic and compositional solutions]. *Ukrainska akademiia mystetstv : doslidnytski ta naukovo-metodychni pratsi*, 15, 298–309.
 MELNYK, O., 2007, Shkola H. Narbuta ta yii vplyv na formuvannia mystetskoï kontseptsii R. Lisovskoho [Georgy Narbut's school and its influence on the formation of R. Lisovsky's artistic concept]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*, 18, 33–51.
 Popovych, V., 1975, Robert Lisovskyi. *Avanhard*, 4 (123), 4.
 SICHYNSKYI, V., 1927, Knyzhna hrafika Roberta Lisovskoho [Book graphics by Robert Lisovskyi]. *Bibliolohichni visti*, 2, 91–96.
 YATSIV, R., 2015, *Robert Lisovskyi (1893-1982): Dukh linii* [Robert Lisovskyi (1893–1982): Spirit of line]. Lviv : Apriori.

Оригінальна графіка Роберта Лісовського: Жанровий діапазон та специфіка авторської мови

У статті висвітлено творчість українського художника-емігранта Роберта Лісовського (1893-1982), представника нарбутівської школи, майстра книжково-журнальної та ужиткової графіки. На відміну від графіки Р. Лісовського, збереженої у тиражованих виданнях (книжках, часописах, календарях, видавничих марках), більшість

його рисунків та акварелей є маловідомими та досі не були об'єктом наукового дослідження. Аналіз таких робіт допоможе чіткіше сформулювати особливості творчого методу та авторської мови художника, визначити стилістично-образні та сюжетно-змістові уподобання. У статті окреслено жанровий діапазон графічних творів Р. Лісовського, що охоплює портрет, пейзаж, урбаністичні мотиви, флористику та натюрморт. Розглянуто графіку Р. Лісовського різних періодів творчості та визначено особливості авторської пластичної мови. Виявлено, що найчастіше Р. Лісовський звертався до пейзажу, сакральних архітектурних мотивів та міських краєвидів. Ознакою авторської мови художника визначено вільне реалістичне трактування натури із застосуванням прийомів ритмізації та узагальнення. Розмашистий експресивний штрих-лінія та контрастні заливки, які застосовував Р. Лісовський у львівський та празький період творчості змінюється легкою моделюючою лінією та тонкою штриховкою в італійських рисунках. У завершальний лондонський період творчості художник вдається до кількох підходів трактування натури та демонструє авторський метод перетворення реалістичної фіксації натури у художній образ. У статті визначено специфіку творчого методу художника, увиразнено змістові та стилістично-образні характеристики робіт.

Ключові слова: графіка, рисунок, Р. Лісовський, жанр, трактування, образ, авторська мова, графічні засоби.

Oksana Melnyk, Ph.D., associate professor, Lviv Polytechnic National University (Ukraine)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1579-6705>

Оксана Мельник, кандидат мистецтвознавства, доцент, Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)

Viktor Shtets, Ph.D., associate professor, Lviv Polytechnic National University (Ukraine)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2436-762X>

Віктор Штець, кандидат мистецтвознавства, Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)

Received: 16-06-2020

Advance Access Published: November, 2020.